

De stand 2003

Eenpitters grootste categorie

Het afgelopen jaar zijn er 68 eenpitters bijgekomen: het totale aantal eenmanskantoren komt daarmee op 1048. De groep kantoren met 2 tot 5 advocaten daalde met 115 naar een totaal van 929, het aantal kantoren met 5 tot 10 advocaten steeg met 26 naar 405.

Dat blijkt uit *De stand van de advocatuur in Nederland 2003* van uitgever KSU. De groei van het aantal eenmanskantoren maakt deze categorie in absolute aantallen de grootste. In 2001 was dat ook het geval, zij het met een zeer klein verschil: toen waren er 921 eenpitters, tegen 917 kantoren met 2 tot 5 advocaten. In 2002 waren de rollen omgedraaid, en niet zo'n beetje ook: het aantal 2-5 pitters was sinds 2001 gegroeid naar 1044, het aantal eenpitters steeg in dat jaar naar 'slechts' 980.

Het totale aantal advocatenkantoren is in het afgelopen jaar met 3,4% gedaald, van 2674 naar 2584. Het dalend aantal kantoren heeft niet geleid tot daling van het aantal werkzame advocaten, zij het dat de groei van de afgelopen jaren niet meer wordt gehaald. In 2001 kwamen er 561 advocaten bij (5,1%), in 2002 waren dat er 257 (2,2%).

Voor het aantal verdwenen kantoren in de categorie 2-5 advocaten is opvallend. Volgens KSU valt deze groep in toenemende mate tussen wal en schip. 'Voor de kantoororganisatie is het vaak gunstiger het aantal advocaten uit te breiden. Een kantoor met zeven of acht advocaten kan bijvoorbeeld makkelijker een eigen boekhouder aanstellen dan een kantoor met maximaal vijf advocaten.'

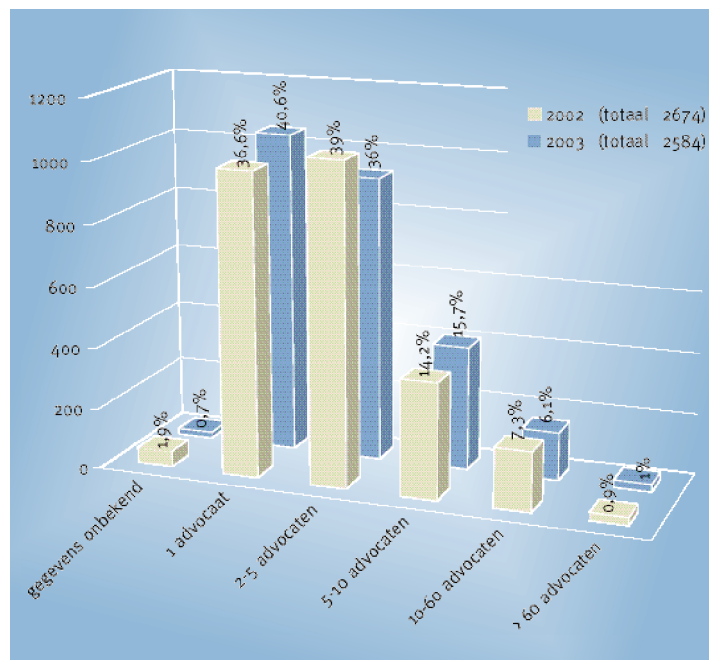
Toch wordt het verlies aan werkgelegenheid bij de '2-5 pitters' niet volledig opgevangen door de groei van de groep kantoren met 5 tot 10 advocaten. Daarvan zijn er het afgelopen jaar immers maar 26 bijgekomen. Derhalve moet aangenomen worden

dat een deel van hen zelfstandig aan de slag is gegaan, terecht is gekomen in de categorie kantoren van 10 tot 60 advocaten of belandde in de groep groter dan 60.

Het aantal zeer grote kantoren is het afgelopen jaar stabiel gebleven: er zijn in Nederland 25 kantoren met 60 of meer advocaten. In de categorie daaronder, van 10 tot 60 advocaten, is sprake van een vrij scherpe daling: in 2002 waren in deze categorie 195 kantoren vertegenwoordigd, dit jaar zijn dat er 158. Ongetwijfeld spelen fusies met buitenlandse kantoren hier een rol. Ook gingen grote kantoren als KPMG Steins Bischoff Meijburg & co en Wouters advocaten het afgelopen jaar gerucht makend ten onder.

REGIONALE TOPPERS

Geen enkel advocatenkantoor heeft vestigingen verspreid over het hele land. Volgens KSU enerzijds opmerkelijk, aangezien de fysieke afstanden klein zijn. Anderzijds is er de openheid van de Nederlandse economie, die maakt dat de meeste bedrijvigheid, en daarmee ook de vraag naar juridische dienstverlening, zich concentreert ofwel op internationale schaal, ofwel op (zeer) lokale schaal. Voor het bereiken van de status 'regionale topper' (behorend tot de topdrie van regionale kantoren en niet opgenomen in de landelijke topdertig) is een zeer verschillend aantal advocaten nodig. In Amsterdam ligt de ondergrens op 28 advocaten

Omvang advocatenkantoren in 2002 en 2003

(Kupperman Van der Wiel), in Assen op 7 (Sluyter). Grootste regionale kantoor is Damsté in Almelo, met 43 advocaten. Banning in Den Bosch en Höcker Rueb & Doeleman in Amsterdam volgen gezamenlijk op de tweede plaats, met elk 41 advocaten. Twee kantoren zijn dit jaar van regionaal topkantoor doorgeschoten naar de landelijke topdertig: Hekkelman Terheggen en Rieter (Arnhem, 48 advocaten) en Hoge van Den Broek (eveneens Arnhem, 45 advocaten). KSU verwacht dat meer regionale kantoren de komende jaren deze stap zullen kunnen maken. 'Vier kantoren zitten pal tegen die grens aan, terwijl vijf kantoren in de topdertig een kwetsbare positie innemen.' (LW)

De stand 2003

Het topsegment

Presenteerde uitgeverij KSU zijn inmiddels fameuze *Stand van de Advocatuur* in 2002 nog in een luxe setting in Amsterdam in aanwezigheid van tal van prominente gasten, dit jaar klinkt geen trompetgeschal. Een gelukkige keuze gezien de deplorabele staat van onze economie die ook de advocatuur niet onberoerd laat. De eerste zin van de inleiding luidt aldus: 'Afgebroken fusieonderhandelingen, declaratieschandalen en een nooit eerder

vertoond faillissement van een gerenommeerd kantoor: 2002 was een bewogen jaar voor de advocatuur.' Geconstateerd wordt dat de groei aan het vlakken is, dat de advocaat toenemende concurrentie ondervindt van andere rechtshulpverleners en dat zijn integriteit in toenemende mate ter discussie zal komen te staan.

Wat ziet KSU-directeur Pablo van Klinken als de belangrijkste trends achter de nieuwe lijsten? 'De

groei van AKD Prinsen is opvallend. Over vijf jaar staan ze bovenaan. Ik zie de sterkste groei voor de beroepsgroep de komende jaren namelijk in het MKB waar AKD heel sterk is en minder in de top van de markt.' Van Klinken ziet meer slecht nieuws voor de elitekantoren: 'We zien nu een nieuw type weglopers ontstaan. Tien jaar geleden ontstonden kantoren als Ploum Lodder Princen en Kupperman Van der Wiel vanuit oudere medewerkers of net begin-

Material breach

Vaak gaat het in de diplomatieke arena over onbegrijpelijke kwesties, slaapverwekkend besproken door mannen in pak die je gestolen kunnen worden. Ik denk dat alleen Pim die talloze raden en councils mogelijk dicht bij de mensen had kunnen brengen en de debatten verlevendigen. Maar Hij is niet meer.

In de Irak-affaire evenwel draait alles ineens om iets wat voor juristen gesneden koek is en dicht bij huis: 'material breach'. Ik spitste mijn oren en weet zeker dat mét de mijne de oren van de hele Nederlandse balie zich spitsten, toen het in die oersaai VN-Veiligheidsraad ineens over zo'n vertrouwd begrip ging: 'material breach'. Het puikje van de Nederlandse advocaten-zalm heeft er dagelijks mee van doen, trekt er tegen ten strijde of adviseert – STRICTLY CONFIDENTIAL; PRIVILEGED ATTORNEY/CLIËNT INFORMATION – om het te (doen) plegen. En de onnozelen uit de provincie hebben de term zeker een keer horen vallen, aan de bar tijdens de landelijke ordevergadering uit de mond van zo'n testosteron-ridder UMP uit Amsterdam, die stond te brallen over z'n zaken.

Het is verbazingwekkend hoe één familiale term die dekselse wereldpolitiek op slag deel van je eigen ervaring en omgeving en daarmee begrijpelijk maakt.

Wat moet de wereld dulden aan veronachtzaming van plichten! Als *zero-tolerance* geldt op 5th Avenue en de Tweede Helmersstraat voor allerhande burgerlijke stoutigheid, zullen we dan aanzien en toelaten dat Irak in weerwil van tien of vijftien of in elk geval veel VN-resoluties een biochemisch-nucleaire horrorshow voorbereidt?

En dan de in het vooruitzicht gestelde sanctie, oorlog. Moet kunnen. Hoe vaak wenste ik niet te beschikken over één enkel kruisraketje of vergelijkbaar zelfdenkend explosief spul om op een debiteur af te sturen die rekeningen – de mijne of van anderen – niet betaalt en een lange neus trekt. Mag dan niet de hemel verduisteren van projectielen gelijk in de tijd van de plagen als straf voor de zonden die Saddam Hussein bedrijft?

Transponering naar de eigen Nederlandse incassopraktijk – vooropgesteld dat men in een even opgewonden staat verkeert als de generale staf van de VS – maakt duidelijk dat George Bush II volkomen gelijk heeft als hij wil afrekenen met Saddam. God is zijn getuige: *Material Breach!* De echte redenen mogen deugdelijk, non-existent, bij elkaar gelogen of verborgen zijn, wat kan het bommen. Er zijn resoluties, Saddam Hussein treedt ze met voeten, eropaf!

Dit alles schreef ik nadat Colin Powell in de V-raad pleitte over Iraks *material breach*. Nu is het enkele dagen later. De adrenalinpiegel is gedaald. En ik denk nog eens na over die transponering. Zelfs op 5th Avenue wordt niet elk vergriep met de dood bestraft. Wanbetalers kan ik eigenlijk alleen deurwaarders op 't dak sturen; een kruisraket is misschien inderdaad wat overdreven, ook als het maar een kleintje is. En wat zou een Amerikaanse rechter heel laten van die prutsbewijzen van Colin? Verdomme, verdomme, ga ik weer twijfelen. Zou Saddam Husseins poging om een paar ton bio-wapens weg te moffelen toch niet anders moeten worden bestreden dan met een Golfoorlog, ook al verkeert hij stellig in *material breach*? Wil God dat wel?

Zou Pim het gewild hebben?

Nu is het weer een paar dagen later. Redenen en drogredenen doen er vrees ik weinig meer toe. De 130.000 'tameless horses' (Billy Joel, 'Goodnight Saigon', 1982) verzameld in Koeweit kunnen domweg niet meer naar huis zonder even lekker te draven. Ik denk dat de opwindings over Saddams *material breach*, het geloof in weer een nieuwe wereldorde en de wetenschap dat daarop Gods zegen rust, pas kunnen wijken als ook de rest van Billy Joels hartenkreet weer wordt begrepen.

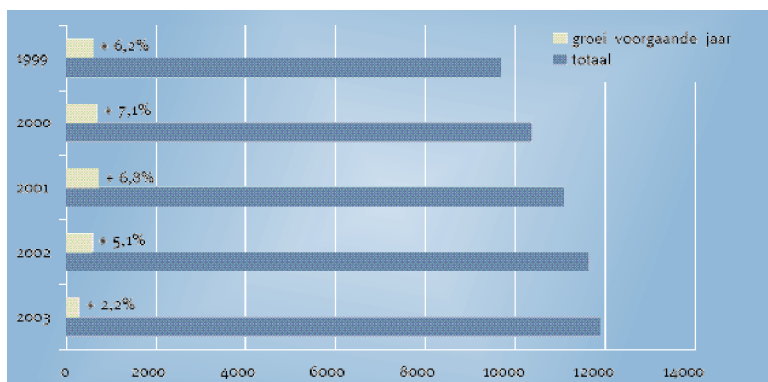
>

nende partners. Ze zouden het allemaal anders gaan doen, maar zijn nu aardig bezig de kantoren waar ze vandaan kwamen te kopiëren. Voor de elitekantoren vormden deze uitbraken geen echte bedreiging. Nu zie je dat leidende en beeldbepalende partners hun kantoor gaan verlaten om een nieuw type kantoor te beginnen: het elite nichekantoor.

Deze ontwikkeling begon ruim een jaar geleden met *Spighoff* (litigation) en *Rechtstaete* (vastgoed); recent ontstond *Klos, Morel Vos en Schaap* (IE), maar ook de komst van *Howrey* (ook IE) naar Nederland dankzij twee partners van *De Brauw* maakt deel uit van deze trend. Van Klinken: 'Dergelijke *break-outs* vormen wel een bedreiging voor de topkantoren. Ik verwacht dat *Howrey* voor heel Europa de patenten gaat doen van de bedrijven die tot voor kort bij de *De Brauw* zaten of bij topkantoren in andere landen.' Verder constateert Van Klinken dat *Loyens & Loeff* 'de winnende formule voor de toekomst' in handen heeft als gecombineerde 'tax-and law firm' mede omdat de grote vier steeds meer belastingwerk zullen verliezen als gevolg van Enron.

Nieuw in deze *stand* zijn de lijsten met 'preferred firms' door de AEX en de Midkap-fondsen. Opvallend is dat de Engelse kantoren (behalve *Allen & Overy*) hier nog geen sterke positie hebben, ook niet in de lijst van kantoren die het meest worden genoemd door de 100 grootste bedrijven van ons land. Verder valt op dat *Stibbe* nogal terugvalt: in 2002 genoemd door 19 van de 100 grootste bedrijven, dit jaar door 15. *Sibbe-MP Allard Metzelaar* is nauwelijks onder de indruk: 'Ik heb het even nagevraagd maar die tophonderd concentreert zich op de sectoren handel, industrie en transport. Er zitten geen *financials* in. En transport doen wij helemaal niet. *Houthoff Buruma* wel. Daarom staan zij denk ik zo hoog op een derde plaats met 17 *hits*. Een ander punt is dat wij niet zozeer een cliëntenpraktijk voeren als wel een zakenpraktijk. We doen dus meer projecten die een hoge specialisatiegraad vereisen dan dat we door bedrijven genoemd wor-

Aantallen advocaten

Stand advocatuur tot 2003

den als hun huisadvocaat. Ik heb me een beetje gestoord aan de analyse van *het Financieele Dagblad* als zouden de Engelse kantoren het zo uitstekend doen. Geen enkel Engels kantoor speelt nog een rol van betekenis in de lijstjes. Sterker: er komt geen enkel Engels kantoor op voor. *Allen & Overy* vormt dan de grote uitzondering, maar hun succes blijft toch het succes van het oude *Loeff*.

De woorden van Metzelaar worden gesteund door de moeizame start van *Linklaters* in ons land waar nog altijd geen Nederlandse advocaat werkzaam is; eind februari werd bekend dat het kantoor een optie op extra kantooruimte in het Atrium niet zal verzilveren.

(Micha Kat)